

Aan de leden van de gemeenteraad van Culemborg
Postbus 136
4100 AC CULEMBORG

UW KENMERK -

UW BRIEF VAN -

ONS KENMERK

DATUM 22 januari 2010

CONTACTPERSOON P. van der Veer

DOORKIESNUMMER 477756

AFDELING Gemeentesecretaris

ONDERWERP Gebeurtenissen in de wijk Terweijde

Geachte heer/mevrouw,

Wat in de aanloop een rustige jaarwisseling leek te worden, liep in de wijk Terweijde in de loop van Nieuwjaarsochtend helaas uit op een jaarwisseling met ernstige ongeregelheden gevolgd door dagen van grote onrust. In bijgaande notitie doet het college verslag van de gebeurtenissen en van het bestuurlijk optreden.

Gegeven de verschillende verantwoordelijkheden en bevoegdheden is het beter om te spreken van een verslag van zowel de burgemeester in zijn hoedanigheid van een zelfstandig bestuurorgaan, als van het college als geheel. Hoewel deze verantwoordelijkheidsverschillen worden onderkend, presenteert het voltallige college deze notitie om mede tot uitdrukking te brengen dat het de oplossing van de problematiek als een ongedeelde, collegiale opgave ziet. Ook wordt op deze wijze de steun van het college aan de burgemeester in zijn eigen rol tot uitdrukking gebracht.

Dat er in de wijk Terweijde spanningen bestaan tussen de diverse bevolkingsgroepen is al langer bekend. Reden voor de gemeente om met verschillende partners al meerdere jaren te werken aan een verdere verbetering van de sociale en fysieke leefbaarheid in de wijk. De resultaten van de achtereenvolgende Leefbaarheidsmonitors geven de indruk dat deze inspanningen voor de wijk als geheel niet zonder effect zijn. Dit neemt echter niet weg dat er nog voldoende uitdagingen resteren. Zowel de probleemverkenning die ten grondslag ligt aan het KleinStedenBeleid als de in november 2009 aan de Raad aangeboden *'Startnotitie & Veiligheidsanalyse'* laten zien dat er nog meer nodig is om van Terweijde een mooie, veilige en prettige wijk te maken.

De tot nu toe gepleegde inzet op het terrein van de leefbaarheid heeft nog niet tot resultaat gehad dat er een eind is gekomen aan de breed ervaren hinder en overlast van kleine groepen jongeren uit de wijk Terweijde. Ook de mede hieruit voortkomende spanningen tussen bevolkingsgroepen is nog niet verdwenen. Zo waren er in september vorig jaar nog ernstige confrontaties tussen Marokkaanse en Molukse Nederlanders. Reden voor het college om afgelopen najaar extra in te zetten op het verminderen van de spanningen in de wijk. Over deze inzet bent u door het college

geïnformeerd met de Informatienotitie van 17 december 2009 (deze is als bijlage toegevoegd aan bijgaande notitie).

De ervaringen met eerdere jaarwisselingen en met de ongeregelheden in september vorig jaar zijn voor het college en de veiligheidspartners een extra aanleiding geweest om de afgelopen jaarwisseling gedegen voor te bereiden. Deze voorbereiding is kort samengevat in de hiervoor genoemde Informatienotitie. In de bij deze brief gevoegde notitie geeft het college aanvullende informatie over deze voorbereidingen.

Het is buitengewoon triest te moeten vaststellen dat al deze voorbereidingen niet de gebeurtenissen van begin dit jaar in Terweijde hebben kunnen voorkomen. Het college spreekt langs deze weg nogmaals en nadrukkelijk haar medeleven uit met de materiële en immateriële slachtoffers van de ongeregelheden.

Het college stelt alles in het werk om bij te dragen een spoedige vervolging en veroordeling van daders. Dat is primair een taak van politie en justitie. De primaire aandacht van het college richt zich, met alle veiligheidspartners, op het normaliseren van de situatie om van daaruit, samen met de bewoners van de wijk, maatregelen te nemen die de kans op herhaling minimaliseren én in gezamenlijkheid verder te bouwen aan een mooie en veilige wijk. Zoals u in de notitie kunt lezen, hebben we de eerste stappen omhoog weer gezet.

Het college is blij met alle steun die zij reeds ontvangen heeft. Zij vraagt u als gemeenteraad ook om steun voor de maatregelen die al zijn genomen en voor de geschetste aanpak voor de toekomst.

Met vriendelijke groet,

College van Burgemeester en Wethouders

De secretaris

De burgemeester

P. van der Veer

R. van Schelven

Bijlagen: 1

TERWEIJDE

t.b.v. de raadsvergadering van donderdag 28 januari 2010.

A Inleiding

Vanwege eerdere ongeregeldheden tijdens oud&nieuw-vieringen en de conflicten in september 2009 heeft het college in samenwerking met alle veiligheidspartners in 2009 extra aandacht geschonken aan de voorbereidingen van oud en nieuw. Al jaren werkt de gemeente met een uitvoerig draaiboek maar de laatste jaren is er, naast fysieke maatregelen, steeds meer aandacht voor sociale activiteiten rond de jaarwisseling. De Informatienotitie van 17 december 2009, bijgevoegd als bijlage 1, bevat al een kort overzicht van de voorbereidingen voor de afgelopen jaarwisseling.

Het college van B&W onderscheidt in de gebeurtenissen van de afgelopen weken en het bestuurlijk handelen meerdere fasen. Hoewel deze fasen niet allemaal scherp in de tijd zijn af te bakenen, zijn ze wel herkenbaar in de aard van de activiteiten. De eerste fase betreft de concrete voorbereiding op de jaarwisseling. Deze fase begint in de zomer van 2009 en loopt door tot Oudjaarsnacht. De activiteiten van deze fase zijn weergegeven in paragraaf B van deze notitie. Vervolgens breken ongeregeldheden uit en richten vrijwel alle activiteiten zich op het herstellen van orde en rust in de wijk. In deze fase speelt (de dreiging van) actie-reactie een grote rol, reden waarom de repressieve aanpak de boventoon voert. Vanaf 3 januari wordt echter ook al fors ingezet op het vinden van oplossingen voor de korte en langere termijn. In de loop van deze eerste week van januari gaat deze 'repressieve' fase over in een fase van het herstellen van vertrouwen en het op gang brengen van contacten tussen de verschillende bevolkingsgroepen. De repressieve maatregelen blijven aandacht vragen, maar er is meer ruimte om vooruit te kijken. In de loop van deze week is de aandacht al weer meer verschoven naar het uitwerken van korte termijnoplossingen en het op de rails zetten van een plan van aanpak voor de middellange en lange termijn.

In deze notitie wordt allereerst kort teruggekeken op de laatste voorbereidingen op de jaarwisseling (paragraaf B). Vervolgens wordt in paragraaf C een opsomming gegeven van de gebeurtenissen in de wijk Terweijde sinds 31 december. In de daaropvolgende paragraaf (D) wordt vrij gedetailleerd ingegaan op de het bestuurlijk handelen rond de gebeurtenissen in Terweijde. In paragraaf E wordt ingegaan op de communicatie over de gebeurtenissen in Terweijde. Hierbij gaat het om de concrete persmomenten maar ook om de boodschap van de gemeentelijke communicatie en de gehanteerde werkwijze. In paragraaf F wordt een schets gegeven van het plan van aanpak waaraan inmiddels wordt gewerkt. Dit plan van aanpak moet alle reeds lopende activiteiten combineren met eventuele aanvullende activiteiten en mogelijk nieuwe werkwijzen tot een integrale aanpak van de problematiek op de korte, de middellange en lange termijn. Tot slot wordt in paragraaf G dank uitgesproken aan alle partners voor hun inzet in de afgelopen periode.

B Voorbereiding Oud&Nieuw 2009/2010

- 1) Gelet op de voorgeschiedenis is er in de aanloop naar de jaarwisseling zowel op het niveau van de Veiligheidsregio, het politiedistrict De Waarden als het gemeentelijk niveau in goed onderling overleg fors geïnvesteerd in preventieve en repressieve maatregelen. Door de politieleiding is een regionaal draaiboek gemaakt dat is besproken en afgestemd in de districts driehoek¹ en per gemeente.

¹ De driehoek bestaat uit een vertegenwoordiger van het OM, van de politie regio Gelderland-Zuid en de burgemeester van Culemborg.

Begin december 2009 hebben de burgemeesters van de betrokken gemeenten samen met het openbaar ministerie (OM) een persverklaring uitgebracht waarin onder meer wordt opgeroepen om van Oud & Nieuw een feest te maken en waarin duidelijk wordt gemaakt dat er snel en hard zal worden opgetreden tegen onlusten.

De burgemeesters in het district zijn door het OM geïnformeerd over de afdoening van alle strafzaken tegen verdachten van de vorige jaarwisseling.

- 2) Er is vóór de jaarwisseling voor de Veiligheidsregio Gelderland-Zuid een SGBO (Staf Grootchalig en Bijzonder Optreden) in het leven geroepen om snel te kunnen reageren op ongeregelheden. In het SGBO worden (aanvullende) preventie-maatregelen, bewaken en beveiligen van objecten, opsporing e.d. afgestemd tussen Openbaar Ministerie (OM), politie en gemeente(n).
- 3) In Culemborg zijn preventief camera's geplaatst in de wijk Terweijde gelet op eerdere ongeregelheden.
- 4) De wijk Terweijde is, om dezelfde reden, vooraf als veiligheidsrisicogebied aangewezen door de burgemeester, na ruggespraak in de driehoek. Er lagen noodbevelen klaar voor het geval die nodig zijn, in te zetten in overleg met het OM.
- 5) Er was een peloton ME en een arrestatie-eenheid in de stad aanwezig, gestationeerd op de Trio-lokatie.
- 6) Er is op voorhand een rechercheteam geformeerd om direct prioriteit te kunnen geven aan mogelijke incidenten in Culemborg. Actuele informatie-uitwisseling nog vóór de jaarwisseling heeft eind 2009 niet geleid tot nieuwe aanhoudingen. Politie en OM hebben naar verluid te weinig concrete aangiften/meldingen uit de wijk gekregen om zinvol onderzoek te doen naar mogelijke verdachten. Vanwege het slecht beschikbaar krijgen van informatie en van aangiftes uit de wijk hebben de burgemeester en de teamchef van de politie een brief geschreven aan alle wijkbewoners om hen op te roepen om aangifte te doen. Een dergelijke oproep is nogmaals herhaald door een brief van de wijkagent. Beide brieven zijn huis-aan-huis verspreid.
- 7) Door de gemeente is een draaiboek opgesteld met uitgebreide preventieve maatregelen. Er wordt niet alleen geïnvesteerd in zogenoemde 'harde' maatregelen maar ook wordt geprobeerd de 'zachte' maatregelen (zoals inloopvoorzieningen en buurtactiviteiten) te organiseren. In de Informatienotitie van 17 december 2009 bent u op hoofdlijnen geïnformeerd over de inhoud van dit draaiboek.
- 8) Op 30 december heeft een voorbespreking plaatsgevonden tussen de Algemeen Commandant (AC) van het SGBO en de burgemeester. Tijdens deze bespreking is de inzet van politie, justitie en gemeente doorgenomen en zijn mogelijke scenario besproken.
- 9) Uiteindelijk verloopt de jaarwisseling in Culemborg, buiten de gebeurtenissen in Terweijde, in vergelijking met voorgaande jaren buitengewoon rustig. De totale schade buiten Terweijde wordt inmiddels geschat op slechts circa € 7.000.

C Gebeurtenissen in de wijk Terweijde vanaf Oudjaarsavond

- 1) Op 31 december tegen 21.00 uur was er een autobrand aan de Parklaan. Het betrof een auto van een Nederlander van Molukse afkomst, voetballer bij Fair Play².
- 2) Die nacht, 1 januari 2010, rond 01.30 uur zijn de ruiten van een woning aan de Van der Duyn van Maasdamstraat ingegooid. Daar woont een Nederlands gezin van Marokkaanse afkomst. De (hoofd)bewoner is naar buiten gekomen en is vervolgens mishandeld.

² In deze notitie, met name in deze paragraaf, worden de gebeurtenissen beschreven zoals deze nu bekend zijn. Het nog steeds lopende, intensieve rechercheonderzoek kan leiden tot een nadere duiding van de gebeurtenissen. Er is dus terughoudendheid geboden bij het trekken van conclusies over 'oorzaken' en 'gevolgen', en over 'daders' en 'slachtoffers'.

- 3) De politie en ME, inmiddels nadrukkelijk in de wijk aanwezig, is die nacht rond 02.00 uur bekogeld met stenen door Molukse en Marokkaanse Nederlanders. Ook tussen beide groepen is gegooid. Er raken twee politieagenten licht gewond.
- 4) In de loop van de nacht is het in de wijk weer rustig geworden. De ME en de politie hebben rond 04.00 uur een begin gemaakt met het verminderen van hun aanwezigheid in de wijk en hebben een deel van het personeel naar de Trio-lokatie overgebracht.
- 5) Rond 05.00 uur die nacht heeft het incident plaatsgevonden waarbij een auto met vijf Marokkaanse Nederlanders in de tuin terecht is gekomen van een huis dat wordt bewoond door een gemengd Moluks-Nederlands gezin. Van dit gezin, waarvan sommigen nog in de tuin/op straat stonden, is er één gewond geraakt. Drie inzittenden van de auto wisten te vluchten, twee anderen zijn mishandeld door Molukse Nederlanders.
- 6) Politie en ME hebben de inzet direct weer uitgebreid en hebben voor dat moment de orde weten te herstellen.
- 7) Na deze ernstige ongeregelde heden van oudjaarsavond en nieuwjaarsochtend is het tot het begin van zondagavond 3 januari rustig gebleven in de wijk. De politie-/ME-inzet in de wijk is, na overleg tussen burgemeester, SGBO en teamchef van politie weer fasegewijs verminderd maar wel beschikbaar gehouden, deels in Culemborg op de Trio-locatie en deels in Geldermalsen.
- 8) De afschaling van de ME was nog niet voltooid of er werden van meerdere woningen in de Diepenbrockstraat ruiten ingegooid. Hierbij zijn enkele gewonden gevallen, opnieuw ook bij het gezin waar eerder de auto in de voortuin terecht is gekomen.
- 9) In reactie op deze nieuwe ongeregelde heden is de ME in de wijk teruggekeerd. Na de hernieuwde inzet van de ME is het relatief rustig gebleven in de Staatsliedenbuurt.
- 10) Sinds de hernieuwde massieve aanwezigheid van de ME in de buurt vanaf zondagavond 3 januari is het rustig gebleven in de wijk. Er doen zich enkele kleinere incidenten voor.
- 11) In totaal zijn er tot en met 18 januari 49 mensen aangehouden, 9 voor geweldpleging en 40 voor overtreding van de noodverordening en/of het niet kunnen/willen tonen van legitimatie. Vijf van de negen aanhoudingen op verdenking van geweldpleging zitten nog vast. Hun voorlopige hechtenis is verlengd.

D Bestuurlijk optreden sinds eind december

- 1) Op 31 december 09.00 uur heeft het operationeel overleg plaatsgevonden onder leiding van de burgemeester met de gemeentelijke diensten, de brandweer, en de politie teneinde alle lokale afstemmingen te controleren.
- 2) Op 31 december 19.00 uur was er, in aanwezigheid van de burgemeester, op de Trio-locatie een laatste briefing. Tot zaterdagochtend 2 januari is de burgemeester zeer regelmatig op de hoogte gehouden van de ontwikkelingen door de AC (Algemeen Commandant) van het SGBO, en/of door de leidinggevende teamchef ter plaatse. De afwegingen omtrent de inzet van bijzondere middelen, zoals de ME, zijn in overleg binnen de driehoek gemaakt.
- 3) Op vrijdagochtend 1 januari is er een driehoeksoverleg geweest waar de communicatie aan de orde is geweest en waar besloten is de maatregelen (veiligheidsrisicogebied, SGBO) voort te zetten gedurende het weekend.
- 4) Alle collegeleden zijn vrijdag 1 januari rond 12.00/13.00 uur telefonisch geïnformeerd.
- 5) De burgemeester heeft ondermeer met de burgemeesters van Nijmegen, Buren en Geldermalsen, de brandweercommandant en de directie van Kleurrijk Wonen gebeld.
- 6) Er is een persbericht uitgebracht in overleg met de politie. Dit persbericht is die dag ook naar alle gemeenteraadsleden gemaïld om hen direct te informeren.
- 7) Zaterdagochtend 2 januari is het college van B&W en de directie op verzoek van de burgemeester bijeengekomen. De burgemeester heeft daarbij allen op de hoogte gebracht van de gebeurtenissen. Er zijn afspraken gemaakt over het snel leggen van contacten met

- vooraanstaande Marokkaanse en Molukse Nederlanders in de wijk en in het algemeen met bewoners van de wijk Terweijde, het informeren van fracties, en over reacties naar de pers.
- 8) Maandagochtend 4 januari werd een vergadering gehouden van de zogenoemde beleidsdriehoek in Nijmegen. In deze beleidsdriehoek heeft de burgemeester de volledige steun van de driehoek gekregen voor de tot dan gevolgde aanpak. Bovendien is de extra zware inzet van de politie en justitie voor de komende periode gegarandeerd. Opsporing heeft de hoogste prioriteit gekregen, waarvoor inmiddels tussen de 25 en 30 rechercheurs zijn ingezet (tgo: team grootschalig onderzoek).
 - 9) Op verzoek van de driehoek hebben Geldermalsen en Buren een noodbevel uitgevaardigd om het de politie mogelijk te maken 'ongewenst' bezoek aan Culemborg vroegtijdig te onderscheppen.
 - 10) Maandag 4 januari heeft de burgemeester telefonisch contact gehad met de minister van BZK. Later die dag volgde er een toezegging van € 150.000 voor korte termijn-veiligheidsmaatregelen in de wijk.
 - 11) Ook is in die week enkele malen contact geweest tussen de burgemeester en leden van het Kabinet alsmede met de Commissaris van de Koningin. Die contacten zijn nadrukkelijk als ondersteunend ervaren.
 - 12) Met ingang van maandag 4 januari is in overleg met de driehoek voor een periode van veertien dagen, later verlengd met zeven dagen, een noodverordening van kracht alsook een verlengde aanwijzing als veiligheidsrisicogebied.
 - 13) In overleg met de driehoek is er maandagmiddag 4 januari 2010 op het Stadskantoor een persconferentie gehouden met achter de tafel de vertegenwoordigers van de driehoek. Deze persconferentie is die middag voorbereid door/met de communicatieadviseurs van de driehoek.
 - 14) Dinsdagochtend 5 januari 's ochtend heeft een uitgebreide terugkoppeling van de ontwikkelingen plaatsgehad in het voltallige college. De communicatielijnen voor de komende dagen zijn uitgezet: a) gebeurtenissen scherp veroordelen, b) aangeven dat fors wordt ingezet om de daders te vinden en veroordeeld te krijgen (concreet: er is een ploeg van 25 rechercheurs), c) het is een lokaal conflict, d) gemeente wil/is deels al in gesprek met 'vertegenwoordigers' van beide bevolkingsgroepen, en e) geen grote beleidswijzigingen in aanpak.
Er zijn veel aanbiedingen voor hulp binnengekomen. Besloten is om vooralsnog vooral gebruik te maken van het aanbod van de gemeente Nijmegen (via burgemeester Th. de Graaf). Daarnaast is reeds contact gelegd met de gemeente Utrecht en de gemeente Gouda. Ook het VNG en het Genootschap van Burgemeesters zijn op onderdelen met succes geraadpleegd.
Afgesproken is dat naast de burgemeester ook de wethouders actief in contact treden met burgers en organisaties in de wijk. Zo is afgesproken dat wethouder Geertzen alle relevante scholen zal benaderen.
 - 15) Met ingang van maandag 4 januari functioneert ambtelijk en met ingang van woensdag 6 januari een bestuurlijk overleg volgens de rampenorganisatiestructuur.
 - 16) Dinsdag 5 januari is speciaal voor vragen over Terweijde een telefonisch aanspreekpunt in het leven geroepen op het Stadskantoor.
 - 17) Dinsdagmiddag 5 januari heeft de burgemeester een bezoek aan de wijk gebracht.
 - 18) Dinsdagmiddag 5 januari was er een extra vergadering van de 'reguliere' regiegroep Veiligheid op initiatief van het college. In deze vergadering hebben de veiligheidspartners (politie, primair en voortgezet onderwijs, stichting ELK, Kleurrijk Wonen, de wethouder wijkgericht werken en de wethouder onderwijs en jeugd) gesproken over de stand van zaken in de wijk en de beoogde aanpak van de problematiek. Hierbij is afgesproken goed met elkaar te blijven communiceren. Zo krijgen alle leden van de regiegroep bijvoorbeeld met ingang van deze datum alle persberichten van de gemeente. Verder is afgesproken dat de wethouders de partners regelmatig (telefonisch) zullen informeren. Aangegeven is dat de verschillende partners altijd kunnen bellen met de betreffende portefeuillehouder.

- 19) Dinsdagavond 5 januari heeft het voltallige college het Seniorenconvent (bestaande uit de fractievoorzitters van alle politieke partijen in de gemeenteraad) ingelicht over de feitelijke gebeurtenissen.
- 20) Woensdagochtend 6 januari is overleg gevoerd tussen de burgemeester, dhr. De Jong, teamhoofd Veiligheid Culemborg, en dhr. Boelaars, hoofd Veiligheid van de gemeente Nijmegen. Dit gesprek ging over de Nijmeegse aanpak van 'probleemwijken' volgens een goed afgestemde combinatie van "zuur, zorg en zoet"³. Overeengekomen is dat dhr. Boelaars een voorzet zal schrijven voor de toepassing van deze methodiek in Culemborg. Geconstateerd wordt dat de voorgenomen aanpak aansluit op de Culemborgse visie en werkwijze.
- 21) Woensdag 6 januari heeft de burgemeester opnieuw de wijk bezocht, samen met wethouder mevr. Verbeij. Zij hebben enkele gezinnen gesproken en diverse winkeliers op het Chopinplein bezocht.
- 22) Woensdag 6 januari was de burgemeester 'live' in een uitzending van TV-Gelderland. Eerdere verzoeken van landelijke omroepen zijn afgehouden indachtig het uitgangspunt dat landelijke aandacht en bemoeienis de oplossingen zullen bemoeilijken. De programmaopzet geeft voldoende ruimte om vooral de eigen boodschap uit te dragen.
- 23) Donderdag 7 januari is er, op initiatief van de driehoek en georganiseerd door de gemeente, in het Stadskantoor een bijeenkomst gehouden met vertegenwoordigers van de Marokkaans- en Moluks-Nederlandse bevolkingsgroepen. Deze bijeenkomst heeft geleid tot voorstellen over hoe verdere ongeregeldeheden kunnen worden voorkomen. Concreet zijn in deze bijeenkomst drie voorstellen gedaan: 1^e het vormen van buurtveiligheidsteams bestaande uit professionele begeleiding en mensen uit de beide bevolkingsgroepen, 2^e het installeren van een bewonersoverleg Terweijde, en 3^e het benoemen van enkele vertrouwens- en contactpersonen binnen beide bevolkingsgroepen die direct gebeld kunnen worden bij dreigende onrust en die in direct contact staan met de wijkagenten en de ambtenaren Openbare Orde en Veiligheid (AOV) van de gemeente.
- 24) Na afloop van deze bijeenkomst is een korte persverklaring afgelegd door de burgemeester en de twee woordvoerders van Molukse en Marokkaanse Nederlanders. Dit persmoment is voorbereid door de communicatiemedewerkers van de gemeente. Kern van de persverklaring is: 1^e zo snel als mogelijk terug naar een normale situatie in de wijk, 2^e ook de bewoners van de wijk zelf hebben een verantwoordelijkheid bij het herstellen en bewaken van de rust, 3^e oplossingen werken pas goed als de betrokkenheid uit de wijk duidelijk is, en 4^e ongevraagde 'hulp' van buiten de stad wordt noch door de Moluks- en Marokkaans-Nederlandse inwoners noch door de gemeente op prijs gesteld.
- 25) Donderdag 7 januari vergaderde de driehoek opnieuw. Afsproken is dat de op dinsdag 5 januari geplaatste betonblokken bij de Diepenbrockstraat nog enige tijd worden gehandhaafd. De politie gaf aan dat de ME overdag gaat werken met een gewijzigde zogenoemde benaderingsinstructie: niet alleen maar rondlopen maar ook gesprekken aangaan. De voorstellen uit de bijeenkomst die ochtend met Marokkaanse en Molukse vertegenwoordigers zijn besproken. De driehoek reageerde positief op deze ideeën. Randvoorwaarden zijn geïnventariseerd.
- 26) Donderdagmiddag 7 januari zijn 2.200 bewonersbrieven in de wijk bezorgd.
- 27) Donderdagavond 7 januari is een door enkele Marokkaans- en Moluks-Nederlandse inwoners van Terweijde met hulp van ELK georganiseerde verzoeningstocht gehouden. Tussen de tweehonderd mensen liepen daarin mee. Ook vele raadsleden en het voltallige college waren daar bij, ondanks het feit dat de uitnodiging pas in de loop van de dag was binnengekomen. De tocht heeft veel positieve publiciteit gekregen.

³ De aanpak bestaat uit drie onderdelen, namelijk de aanpak van 'normoverschrijdend' gedrag (zuur), het voorzien in ingewikkelde zorg- en hulpbehoefte (zorg), en het investeren in de algemene leefbaarheid van de wijk (zoet). Zie ook paragraaf F.

- 28) Vrijdag 8 januari is door verschillende leden van het college, net als in voorgaande dagen, gebeld met diverse contacten en deskundigen. Daarnaast ook met enkele mensen uit de wijk. Het ging in al deze gesprekken vooral om aanhoren, informatie uitwisselen, en het waar nodig en mogelijk aanbieden van hulp.
- 29) Vrijdag 8 januari heeft de burgemeester een persoonlijke brief gezonden aan de slachtoffers van de gebeurtenissen van Oud&Nieuw. In deze brieven heeft de burgemeester zijn medeleven uitgesproken, het aanbod gedaan voor een persoonlijk gesprek, en aangegeven dat de gemeente kan bemiddelen bij diverse vormen van hulp.
- 30) Zaterdagochtend 9 januari hebben de burgemeester en wethouder Stegeman een bezoek aan de wijk gebracht. Opnieuw zijn enkele winkeliers op het Chopinplein bezocht en zijn gesprekken aangeknoopt met mensen in de wijk.
- 31) Zondagavond 10 januari heeft de burgemeester een grote groep Marokkaanse Nederlanders toegesproken in een overvolle kantine van voetbalvereniging Fair Play. De avond ervoor zijn personen van Marokkaanse afkomst aangehouden die van plan waren met een auto de Diepenbrockstraat in te rijden. De burgemeester heeft een toespraak gehouden over verantwoordelijkheid van ouders voor het gedrag van hun kinderen en over de schade die dergelijke incidenten aanrichten aan de vertegenwoordiger van de lokaal Marokkaans-Nederlandse bevolking, en vooral ook aan het imago van goedwillende jongeren van Marokkaanse komaf.
- 32) Sinds maandag 11 januari kunnen inwoners van Terweijde gebruik maken van een inloop, georganiseerd door het Algemeen Maatschappelijk Werk (AMW). Deze inloop wordt gehouden in wijkcentrum De Salaamander.
- 33) Maandag de gehele dag is er meerdere keren telefonisch contact geweest met de vertegenwoordigers van Moluks- en Marokkaans-Nederlandse inwoners over de drie voorstellen van de bijeenkomst van donderdag 7 januari en over het hoe en wanneer raadplegen van de 'achterbannen'. Tevens is afgesproken om alle publiciteit te laten verlopen via het team Communicatie van de gemeente.
- 34) Maandagmiddag 11 januari vond weer een vergadering van de driehoek plaats. Er is onder meer gesproken over het eventueel plaatsen van meerdere camera's in de wijk voor een langere duur, het vervangen van de betonblokken bij de Diepenbrockstraat door bloembakken, en de verschillende scenario's voor het 'verminderen van ME-aanwezigheid.
- 35) Wethouder Verbeij en wethouder Stegeman hebben maandag 11 januari in De Driestad een groep van ruim twintig Marokkaans-Nederlandse vrouwen uit Terweijde ontmoet.
- 36) Maandagavond 11 januari was er een informele bijeenkomst om raadsleden te informeren en vragen te beantwoorden. Dertien van de 21 raadsleden waren aanwezig. Ook het voltallige college was aanwezig.
- 37) Na de B&W-vergadering heeft het college dinsdag 12 januari stilgestaan bij het eigen handelen gedurende de eerste anderhalve week na Oud&Nieuw. Belangrijke aandachtspunten: 1^e De koers is 'goed' maar kan op onderdelen scherper worden bewaakt, 2^e De hectiek vraagt om continuïteit in de afstemming binnen het college. De ingezette structuur moet straf worden gehandhaafd, 3^e De afspraken rond de communicatie met de raad en de partners moeten consequent worden nageleefd, en 4^e De inspanningen om de regie in handen te houden werken.
- 38) Woensdag 13 januari hebben ambtenaren een bezoek gebracht aan dhr. Coenmans.
- 39) Woensdagmiddag 13 januari vond er opnieuw overleg plaats met de vertegenwoordigers van BPM (Badan Persatuan Maluku). Naast de burgemeester waren ook de teamchef politie, dhr. Minnema, het teamhoofd Veiligheid van de gemeente, dhr. De Jong, en de gemeentesecretaris aanwezig. In dit gesprek ging het vooral om de bijdrage van de Molukse Culemborgers aan de drie voorstellen die uit de bevolking van Terweijde zelf zijn gekomen. Daarnaast is indringend gesproken over de geluiden die het college heeft ontvangen over het draagvlak van de BPM in de Molukse gemeenschap in Culemborg.

- 40) Donderdagmiddag 14 januari is er opnieuw een vergadering van de driehoek gehouden. Besloten is ondermeer om de gefaseerde vermindering van de ME te combineren met het verlengen van de noodverordening met één week. Dit maakt zo nodig het weer instappen van de ME makkelijker en effectiever. Ook is besloten de noodverordening over een week te vervangen door enkele lichtere maatregelen zoals een in te zetten samenscholingsverbod op grond van de APV.
- 41) Vrijdagochtend 15 januari is er een brainstorm gehouden met het ingehuurde communicatiebureau. Aanwezig: burgemeester, wethouder Stegeman, communicatieadviseurs van de gemeente en de gemeentesecretaris. Daarbij zijn concrete afspraken gemaakt over hoe verder met de communicatie. Het bureau is gevraagd 'hoofd en handen' te leveren ter ondersteuning van team Communicatie van de gemeente.
- 42) Vrijdag 15 januari is de hele dag veel gebeld met Farid Azarkan en Baboyo Porsisa, de woordvoerders namens de Marokkaans- en Moluks-Nederlandse vertegenwoordigers, over de voorbereidingen van de besloten bijeenkomst van buurtbewoners op zaterdag 16 januari. Het team Accommodaties van de Gemeente verzorgde alle logistiek van die dag.
- 43) Omdat de betrokken leden van BPM van buiten Culemborg komen, is een werkplek voor de BPM geregeld in Culemborg (bij Kleurrijk Wonen).
- 44) Zaterdagochtend 16 januari heeft een vooroverleg plaatsgevonden met de vertegenwoordigers van de Molukse en Marokkaanse Nederlanders in Terweijde op het Stadskantoor over de communicatie na afloop van de bijeenkomst in de Vrijstadhal. De communicatieadviseur van de gemeente had al een concept persbericht gereed plus een Q-A-formulier. Het programma van de middag, opgesteld door Farid Azarkan en Baboyo Porsisa, is nog een keer doorgenomen. Het college was aanwezig om de eigen rol tijdens de bijeenkomst te bespreken.
- 45) De bijeenkomst met inwoners van Molukse en van Marokkaanse huize is op zaterdagmiddag 16 januari gehouden. Er waren circa 250 mensen aanwezig. Alle collegeleden waren aanwezig. Veel emotie, waarvoor ook ruimte was. Daarnaast is er ook bij een grote meerderheid de wil en het vertrouwen gebleken om er lokaal uit te komen.
- 46) Na afloop vindt een druk bezochte persconferentie plaats met aansluitend nog diverse individuele interviews.
- 47) Wethouder Verbeij heeft zaterdagavond bewoners van het Chopinplein bezocht.
- 48) Maandagochtend 18 januari heeft overleg plaatsgevonden met dhr. Boelaars van de gemeente Nijmegen over het Plan van Aanpak. Aanwezig waren wethouder Geertzen, de adjunct-directeur en de gemeentesecretaris. Er zijn afspraken gemaakt over de op te zetten gemeentelijke projectorganisatie en over de concrete bijstand vanuit de gemeente Nijmegen gedurende de eerste twee á drie maanden.
- 49) Op 19 januari zijn de antwoorden van drie ministers op vragen van de PVV-fractie in de Tweede Kamer verspreid. Het college is ingenomen met de ondervonden steun op ministerieel niveau voor de gekozen lijn.

E Communicatie

Het college heeft in een vroegtijdig stadium het belang onderkend van een duidelijke en bestuurlijk breed gedeelde mediastrategie. Geconstateerd moet echter ook worden dat de media-aandacht in de eerste dagen de ontwikkeling en bespreking van deze strategie behoorlijk in de weg heeft gezeten. Pas in de loop van de eerste week van januari kon er voldoende aandacht worden geschonken aan een weloverwogen en gecoördineerde communicatie-inzet.

In de bijeenkomst van het college op dinsdag 5 januari zijn de communicatielijnen afgesproken. Deze worden vanaf dat moment steeds explicieter gehanteerd in de mediastrategie en de mediacontacten.

Overzicht van persmomenten, persberichten, en persverklaringen⁴

- 1) Persbericht vrijdag 1 januari.
- 2) Interview burgemeester met ondermeer de NOS en Omroep Gelderland op 1 januari.
- 3) Televisie-interview met Omroep Gelderland en SBS6 op 3 januari.
- 4) Drie radio-interviews en een televisie-interview (NOS) op 4 januari.
- 5) Persconferentie op maandagmiddag 4 januari. Driehoek achter de tafel. Diverse 'één-op-één'-interviews na afloop.
- 6) Live TV-interview bij TV-Gelderland.
- 7) Persverklaring 7 januari.
- 8) Bewonersbrief 7 januari.
- 9) Persverklaring 16 januari.
- 10) Persbericht 18 januari.
- 11) Brief bewoners Diepenbrockstraat en omgeving 18 januari.
- 12) Bewonersbrief 19 januari.

Eerste beeldvorming in de (vooral landelijke) media

- Veel landelijke media-aandacht met in het begin een teneur van rassenrellen, etnische conflicten en bemoeienis van groepen Molukkers en Marokkanen uit andere delen van het land.
- Reacties uit politiek Den Haag.
- Er zijn veel reacties op diverse internetsites die zorgen voor onrust in de wijk. Zorgt voor extra werk bij met name de politie.
- Na rigoureuze repressieve maatregelen is stof enigszins neergedaald.
- Gemeente, politie en justitie werden – al dan niet met begrip – als redelijk onmachtig neergezet.
- Al vroeg in de beeldvorming is de positieve inbreng van bewoners en vertegenwoordigers van bewoners vermeld. Dat goede nieuws begon al in de uitzending van Pauw&Witteveen op 5 januari, waarin de Culemborgse gesprekspartners een beeld van verzoeningsbereidheid uitstraalden en ook expliciet aangaven richting het bredere publiek dat Culemborg de problemen graag zelf wil oplossen en daar dus zonder bemoeienis van buitenstaanders ruimte en tijd voor verlangt.

Recentere beeldvorming in de media

- De laatste week verschijnen er veel achtergrondverhalen die op zoek gaan naar de oorzaken van de recente ongeregelheden. De algemene conclusie van deze verhalen is dat het een ordinaire ruzie tussen opgeschoten jongeren betreft en geen etnisch conflict. Ook wordt uit deze verhalen duidelijk dat de onrust tussen Molukse en Marokkaanse jongeren al jaren slaapt in Culemborg, meestal onder de oppervlakte blijft maar op gezette tijden tot een uitbarsting komt.
- De waardering voor de initiatieven uit de bevolking en de rol van de gemeente hierbij stijgt, al blijft er ook kritiek op de (landelijke) overheid inzake het aanpakken van overlast, intimidatie en geweld van jongeren. Het niet aanhouden van verdachten is frustrerend.
- De aandacht van vooral de landelijke media neemt af.

Reactie aan de (RTV)media

- Alle betrokken partijen hebben aangegeven om gezamenlijk te willen werken aan het wegnemen van de achterliggende oorzaken van het probleem. Geef ons de rust en de ruimte om samen met de bewoners en betrokkenen te werken aan normalisatie van de verhoudingen en aan structurele oplossingen voor de toekomst. We pakken de problemen lokaal aan. We houden u op de hoogte van de inzet en projecten die moeten leiden tot structurele oplossingen. De gemeente zet onverkort in op het huidige beleid en projecten.

⁴ De persberichten en bewonersbrieven zijn op de internetsite van de gemeente geplaatst en blijven daar voorlopig op staan.

- Vanaf het moment van escalatie van de ongeregelde heden in de Staatsliedenbuurt zijn de primaire aandacht en inzet van de burgemeester en het college gericht op het nemen en organiseren van maatregelen om in te grijpen en daarmee de rust en veiligheid in de wijk terug te laten keren. Een intensieve samenwerking binnen de driehoek heeft geleid tot de genomen maatregelen. De rust is inmiddels teruggekeerd. De gemeente blijft ondertussen, samen met de politie, zorg dragen voor verscherpt toezicht in de wijk. Alles blijft gericht op het normaliseren van de situatie en het terugbrengen van veiligheid in wijk.
- Raddraaiers worden hard aangepakt. Het rechercheteam (25 man) en het OM stellen alles in het werk om de daders voor de rechter te krijgen.
- Nadat de maatregelen voor orde en rust zijn uitgevoerd is het college begonnen met gesprekken met bewoners en hun vertegenwoordigers. De verontwaardiging en noodzaak tot het stoppen van deze incidenten worden breed gedeeld. Bewoners en gemeente benadrukken dat gezamenlijke inzet en betrokkenheid moeten leiden tot duurzame oplossingen. De gemeente kan het niet alleen, evenmin als de politie.
- Een verzoeningstocht en twee bijeenkomsten met bewoners onder leiding van de gemeente hebben geleid tot concrete voorstellen om de verhoudingen te normaliseren en bewoners met elkaar te laten samenwerken:
 - o Bewoners-aanspreekpunten in de wijk om escalatie in de kiem te smoren,
 - o Inzet van buurtveiligheidsteams, en
 - o Het vormen van een bewonersoverleg Terweijde.
 Belangrijke winst is dat deze projecten door de bewoners zelf worden geïnitieerd.
- Ondertussen zet de gemeente haar beleid, dat gericht is op het behouden en versterken van de leefbaarheid in de wijken onverkort door.
- De aandacht van ministers en de landelijke politiek worden benut om meer financiële bijdragen beschikbaar te krijgen om de aanpak van de gemeente en de politie te intensiveren.

Uitgangspunten communicatie-inzet:

- Voor bewoners en de media is duidelijk waar de gemeente mee bezig is en wat de voortgang is van de gesprekken, ingezette middelen en acties. Hiervoor heeft de gemeente op haar website een dossier geplaatst waarin alle informatie over de maatregelen en inzet in de Staatsliedenbuurt en overige wijken te vinden is. De informatie staat hier chronologisch op: met de juiste feiten en omschrijving. Verslagen, persverklaringen, projecten e.d. moeten hier op komen te staan. Met dit dossier is inmiddels een begin gemaakt. Bewoners en media kunnen hier naar verwezen worden bij vragen of onduidelijkheden. De gemeente is hiermee een belangrijke bron.
- Over het algemeen wordt er niet ingegaan op verzoeken van (landelijke) media om op te treden in allerlei interview- of actualiteitenprogramma's. De gemeente kiest haar eigen momenten en houdt daarmee de regie op de eigen communicatie.
- Geregeld worden persberichten en persverklaringen proactief naar buiten gebracht om de voortgang te duiden. Hierbij is de lijn dat de gemeente in rust met partijen tot oplossingen wil komen. Het beleid en de aanpak worden nadrukkelijk genoemd.
- Dagelijkse afstemming met (woordvoering) van politie over mediaberichtgeving en gezamenlijk of afzonderlijk uit te brengen persverklaringen.
- Regelmatige afstemming over voortgang en mediaberichtgeving met woordvoerders namens bewoners.

F Plan van Aanpak

Inmiddels is een concreet Plan van Aanpak in de maak om te komen tot een geïntegreerde aanpak van de problematiek op de korte, de middellange en de lange termijn. Dit Plan van Aanpak richt zich op de 'trits' analyse, probleembeschrijving, aanpak, en concrete activiteiten. De bestaande activiteiten die

zijn gericht op het versterken van de leefbaarheid van Terweijde worden voortgezet en ingebracht in de geïntegreerde benadering binnen het Plan van Aanpak.

Het Plan van Aanpak moet samenhang brengen in een complex scala aan interventies, die gericht zijn op de oplossing van de maatschappelijke problematiek in de wijk Terweijde. Deze samenhangende aanpak zal stevig verankerd worden op bestuurlijk niveau. Dat wil zeggen dat heldere en meetbare afspraken worden gemaakt over de inspanningsverplichtingen van alle partners die in de verschillende sporen van de aanpak een bijdrage moeten leveren. In ieder geval zullen op bestuurlijk niveau afspraken worden gemaakt in de gezagsdriehoek van Culemborg, het college van B&W en een bestuurlijk overleg met de woningcorporatie en de welzijnsorganisatie.

Het *doel* van de samenhangende aanpak is om de situatie in Terweijde te 'normaliseren'. Dat wil zeggen dat er in de eindsituatie van het project, geen sprake meer is van bovengemiddeld overlastgevend en strafbaar gedrag in de wijk, dat er geen sprake meer is van bovengemiddelde zorgproblematiek in de wijk en dat de door de bewoners ervaren leefbaarheid in de wijk weer een gemiddeld niveau heeft aangenomen.

Hierbij is ook van belang te voorkomen dat dergelijke situaties zich ook in andere wijken gaan voordoen.

De aanpak dient zich op drie sporen te richten, namelijk de aanpak van 'normoverschrijdend' gedrag, het voorzien in ingewikkelde zorg- en hulpbehoefte, en het investeren in de algemene leefbaarheid van de wijk. Het college gaat daarbij uit van de visie dat deze drie sporen niet zonder elkaar kunnen. Enerzijds is het noodzakelijk dat de overheid in woord en daad laat zien dat 'normoverschrijdend' gedrag niet wordt getolereerd, anderzijds is normafwijkend gedrag vaak een symptoom van 'multizorgproblematiek', die bij individuen of gezinnen speelt. Met de aanpak benadrukt het gemeentebestuur ook dat een 'voor wat, hoort wat' benadering wordt gekozen. De gemeente gaat door met het investeren in behoeften van de wijk, maar verwacht van haar bewoners dat zij zich constructief opstellen en geen overlastgevend en strafbaar gedrag meer vertonen.

De detaillering van de concrete activiteiten wordt mede gebaseerd op analyses van de problematiek waarmee de gemeente in de wijk Terweijde wordt geconfronteerd. Ook zullen de concrete activiteiten en te bereiken resultaten worden gefaseerd.

De integrale aanpak moet leiden tot een verbetering van de veiligheid en leefbaarheid van Terweijde. Dit *resultaat* moet onder meer af te leiden zijn uit de statistieken op het gebied van criminaliteit, overlast, leerplicht, sociale uitkeringen, zorg, woonomgeving, voorzieningen en veiligheidsgevoel. De te bereiken resultaten zullen in het Plan van Aanpak nader worden gedefinieerd.

Het is van groot belang dat de aanpak op korte termijn inhoud krijgt. Dat betekent dat veel van de noodzakelijke inspanningen niet gepland, dan wel begroot zijn. Aangezien er geen tijd is voor de reguliere weg van beleidsvorming en begroten, zullen werkzaamheden in het kader van dit project, ten koste moeten gaan van andere geplande inspanningen. Het college van B&W is dan ook van oordeel dat gestelde prioriteiten heroverwogen zullen moeten worden.

De aanpak bestaat uit drie onderdelen, namelijk de aanpak van 'normoverschrijdend' gedrag, het voorzien in ingewikkelde zorg- en hulpbehoefte, en het investeren in de algemene leefbaarheid van de wijk. In het vervolg zullen deze drie sporen achtereenvolgens het 'zure', het 'zorg' en het 'zoete' spoor genoemd worden.

In de wijk Terweijde is sprake van onacceptabel, onrechtmatig gedrag door groepjes jongeren. Het is belangrijk dat aan de bewoners van Terweijde duidelijk wordt gemaakt dat onrechtmatig handelen

niet meer getolereerd wordt. Daarvoor dient het zure spoor. Dit *zure spoor* moet minimaal bestaan uit een strafrechtelijke aanpak, een bestuursrechtelijke aanpak en een civielrechtelijke aanpak.

Afhankelijk van een nader te maken probleemanalyse moet blijken of een fiscaalrechtelijke aanpak tevens iets toevoegt.

Indien er sprake is van vormen van georganiseerde criminaliteit (drugshandel, illegale autohandel en/of bijvoorbeeld een helingcircuit), kan de fiscaalrechtelijke aanpak iets toevoegen.

Het *zorgspoor* is qua aanpak vergelijkbaar met het zure spoor. De ervaring leert dat in een wijk als Terweijde sprake is van veel problematiek achter de voordeur. Diverse zorg en hulpverleners zijn in de wijk aan de slag, maar de afstemming en coördinatie kan veelal beter.

De uitvoeringsverantwoordelijkheid voor het zorgspoor kan bijvoorbeeld bij het meldpunt Bijzondere Zorg van de GGD Rivierenland worden gelegd. Zij zijn dan verantwoordelijk voor:

- Het maken van een probleemanalyse, door bij de meest relevante zorginstellingen, informatie op te vragen over de gezinnen in het probleemgebied.
- Op basis daarvan de multiprobleemgezinnen in beeld te brengen en daarin een prioriteitsvolgorde aan te brengen naar ernst van de problematiek.
- Vervolgens wordt door het bestuur een top 10 (15 of 25) vast gesteld, waarvoor de GGD zorgt dat er met alle partners een gezamenlijk plan van aanpak wordt gemaakt.
- Tenslotte wordt de voortgang van de uitvoering van deze plannen van aanpak door de nader te benoemen deelprojectleider gemonitord. Hij of zij bedient zich daarbij van een zorgoverleg, waarin de meest relevante partners deelnemen.

Het *zoete spoor* richt zich op het, in relatie tot het 'zure spoor', weer investeren in de leefbaarheid van de wijk. De gemeente gaat (versneld) door met investeren in de wijk, mede op basis van behoeften die de wijk uit (bewonersoverleg). Daar staat echter wel het uitgangspunt van 'voor wat, hoort wat' tegenover. Het kan bijvoorbeeld niet zo zijn dat er een nieuw voetbalveld voor de jongeren wordt aangelegd, terwijl de overlast in de buurt niet afneemt. Een stevige investering in de relatie tussen de jongeren en de overheid, in de vorm van professioneel jongerenwerk is daar minimaal voor nodig. Maar er zullen ook allerhande andere behoeften zijn, die door de gemeenschap als een goede investering in de leefbaarheid van de wijk zullen worden gezien. De hoogste prioriteit zal echter wel bij de jongeren moeten liggen, omdat die op dit moment voor het meeste overlastgevend gedrag zorgen. Ook in dit spoor worden de lopende activiteiten opgenomen, zoals de realisatie van een zogenoemd 'pannaveid', de aanleg van een voetbalkooi, het opknappen van de Perosiplaats, en de aanpak van de Parkstrook.

Dit Plan van Aanpak zal nog voor de gemeenteraadsverkiezingen aan de Raad worden gezonden.

G Tot slot

Het begin van terug te winnen onderling vertrouwen (de weg omhoog) is er, maar is nog broos. Daarmee is de situatie voor dit moment als precair evenwicht te beschouwen. Laten we er als gemeentebestuur in diezelfde termen van vertrouwen van uit gaan, dat onstuurbaar individueel wangedrag de zaak niet opnieuw op z'n kop zal zetten.

Verder is de steun en optreden van diverse maatschappelijke partners erg belangrijk en wordt zeer gewaardeerd. Het college is daarnaast zeer verheugd en dankbaar voor de inzet van diverse inwoners van Terweijde en hun vertegenwoordigers. Het goede nieuws voor onze lokale samenleving is daarmee, dat we kunnen bewijzen dat we in staat zijn bruggen te bouwen en problemen op te lossen, waarbij een ieder de schouders eronder wil zetten.

De burgemeester en het college vragen u als gemeenteraad ook om steun bij deze aanpak.